

Μακαριστός Επίσκοπος Φλωρίνης, Αυγουστίνος Καντιώτης.

Οι τρεις Ιεράρχες.

Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε, Άγιοι Άγγελοι και Αρχάγγελοι, Τίμιε Πρόδρομε. Αποστόλων ή Δωδεκάς. Πατέρες και οί Δάσκαλοι τής Έκκλησίας. Οί καλώς Άθλήσαντες και στεφανωθέντες, ποιήσατε πρεσβείαν πρὸς τὸν Κύριόν του ἐλεηθῆναι και σωθῆναι τὰς ψυχᾶς ἡμῶν, Ἀμήν.

Δὲν βάζωμε ἕναν κανόνα ἀπὸ σήμερα μέχρι τὸ Πάσχα, νὰ σταματήσουν τὰ χειροκροτήματα. Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ χειροκροτήματα. Ἔχουμε ἀνάγκη, δὲν κάναμε τίποτα, τίποτα τὸ ἄξιον ἀκόμα. Ἐὰν μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεὸς νὰ πεθάνουμε ὄχι ἀπάνω στὸ θρόνο ἀλλὰ μέσα στὴ φυλακὴ γιὰ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ, τότε κάτι θὰ ἔχουμε προσφέρει και ἐμεῖς εἰς τὴν ἁγίαν του ἐκκλησία. Σήμερα ποῦ ἀρχίζει τὸ τριῶδιον τὸ ἅγιο. Ποῦ εἶναι ὄλο ἀναστεναγμοὶ και δάκρυα, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ἔχουμε μίαν ἱεράν κατάνυξιν εἰς τὰς ἱεραῖς μας συγκεντρώσεις. Καὶ σᾶς ἐρωτῶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ και πατέρες, ὅσοι ἐρχόμαστε ἐδῶ μέσα εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ κήρυγμα. Καὶ ὄχι μόνο στὸ κήρυγμα ἐδῶ της αἰθούσης, ἀλλὰ και εἰς τὰ ἄλλα κηρύγματα. Ἐρχόμαστε ὡς Φαρισαῖοι; Ἀλοίμονό μας. Ἐρχόμαστε ὡς τελῶναι; Τότε θὰ ὑπάρχει κάποιο ἔλεος στὸ Θεό. Γιατί ἀδελφοί μου ἂν μᾶς πάρει κόσκινο, κόσκινο, λεπτὸ κόσκινο νὰ μᾶς κοσκινίσει ὄλους. Παπάδες, δεσποτάδες, πατριαρχάδες. Λαϊκοὺς, ἄνδρες και γυναῖκες, πλουσίους και πτωχοὺς, ἄρχοντας και ἀρχομένους, θὰ εἴμεθα ἄξιοι οἰκτιρμῶν. Ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Οὔτε ἡμεῖς, ἐδῶ στὴν θέσιν ποῦ βρίσκομαι ἐγώ, θὰ ἴπρεπε νὰ ὑπάρχει ἄγγελος και ἀρχάγγελος, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ πεῖ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχάγγελοι εἴμεθα. Ἄν ἕνας κοσμᾶς ὁ αἰτωλός, ἔλεγε ὄχι ταπεινολογῶν ἀλλὰ μὲ μία βαθιὰ συναίσθηση ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος νὰ κηρύξει, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος νὰ φιλήσει τὰ πόδια τῶν ἀκροατῶν του, τί νὰ ποῦμε ἐμεῖς ποῦ ζοῦμε μέσα στὸν ἁμαρτωλὸ τοῦτο κόσμον. Δὲν ὑπάρχει... Δὲν εἴμεθα... Καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἔχουμε τὸ βαθὺ αὐτὸ συναίσθημα τῆς ἀναξιοτήτος μας, ἀλλὰ και σεῖς ποῦ ἔρχεσθε ἐδῶ, νὰ ἔρχεσθε, νὰ ἐρχώμεθα ὄλοι ὡς τελῶναι. Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μας νὰ βγαίνει τὸ δάκρυ, ὁ ἀναστεναγμὸς «Ὁ Θεὸς ἰλάσθητημι τῷ ἁμαρτωλῷ».

Θὰ εἶναι ἀποτυχία τοῦ κηρύγματος, ὄχι μόνο του δικοῦ μου κηρύγματος ἀλλὰ και παντὸς ἄλλου κηρύγματος ὅταν βγαίνοντας ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν του..., ἔξω ἀπὸ δῶ, λέμε και ἀκοῦμε ὅτι καλά τους τὰ εἶπε. Αὐτὸ εἶναι φαρισαϊκόν. Καλά τους τὰ εἶπε. Καλά μας τὰ εἶπε. Δηλαδὴ βάνουν τὸν ἑαυτὸ τους ὡς φαρισαῖοι. Ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ ἄκουσαν ἀπὸ τὸ κήρυγμα ἀφοροῦν τοὺς ἄλλους και ὄχι τὸν ἑαυτὸν τους. Ὅτι ὄλοι ἔχουμε ἀνάγκη τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ.

Και τώρα ἀγαπητοί μου σήμερα ἐρχόμεθα στὸ θέμα. Σήμερα εἶναι ἑορτὴ. Εἶναι ἑορτὴ μεγάλη. Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῶν γραμμάτων. Εἶναι ἑορτὴ τῆς παιδείας. Ποιᾶς παιδείας. Ὅχι ἀπλῶς τῆς παιδείας, γιατί ὄλα τα ἔθνη ἔχουν παιδεία. Ἀλλὰ εἶναι τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἑορτὴ. Καὶ ὄχι ἀπλῶς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἑορτὴ, ἀλλὰ εἶναι ἑορτὴ τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐορτάζουν σήμερα τὰ σχολεῖα, τὰ γυμνάσια, τὰ πανεπιστήμια. Λάθος κάνουν. Λάθος κάνουν. Τυπικά, ἀνόρεξα, ἐορτάζουν σήμερα μαθηταί, μαθήτριά, φοιτήτριά κλπ. Ἄλλοῦ εἶναι τὸ μυαλό τους, ἀλλοῦ εἶναι ἡ καρδιά τους, και ἀλλοῦ εἶναι οἱ θελήσεις των και οἱ ἐπιθυμίες των. Ἀνόρεξα, τυπικά, χλιαρά, γίνεται ἡ σημερινὴ ἑορτὴ εἰς τὰ σχολεῖα μας. Κάποτε ἐόρταζε ἡ πατρίς μας. Κάποτε ἡ δικιά μας πατρίδα ἡ Ἑλλάδα, ἐόρταζε τὴν ἑορτὴν αὐτή. Ἰδίως δὲ ἐόρταζε τὴν ἑορτὴ τῶν γραμμάτων στὸν ὑπόδουλο ἑλληνισμό. Τὸν ἐόρταζε κάτω κεῖ στὸν πόντο τὸν ἀλησμόνητο, κάτω στὴν καισάρεια τὴν πατρίδα

τοῦ μεγάλου Βασιλείου, πέρα εἰς τὴν Ἄγκυρα καὶ πέρα εἰς τὰ ἁγιασμένα αὐτὰ μέρη ποῦ ὅπου καὶ νὰ σκαλίσουμε θὰ βροῦμε κόκκαλα μαρτύρων καὶ ἡρώων. Ἐκεῖ ἐόρταζαν. Ἦταν ἐποχὴ ποῦ καμπάνα δὲν ἐπέτρεπε ὁ Τοῦρκος. Καὶ ὅμως πρῶι – πρῶι σηκωνόντανε ὅλοι καὶ δὲν ἦτανε μόνο ἐορτὴ τῶν παιδιῶν. Δὲν ἦτανε μόνο ἐορτὴ τῶν δασκάλων. Ἦταν ἐορτὴ ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν Χριστιανῶν. Καὶ πήγαιναν στὴν ἐκκλησίαν καὶ διάβαζαν καὶ ἄκουγαν τὰ ἱερὰ λόγια τῆς σημερινῆς ἐορτῆς. Καὶ τὰ παιδιὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ γινόντανε... Οἱ ἀριστεῖς, οἱ καλύτεροι μαθηταί, τὰ καλύτερα... Τὸ βραβεῖο τοὺς ποιοῦ ἦτον; Τὸ βραβεῖο σήμερα στὰ παιδιὰ τοῦ Πόντου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν ἁγιασμένων ἡρώων μας, τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος. Ἔτσι ἔζησε ἡ πατρίς μας. Τὸ πιὸ μεγάλο βραβεῖο σήμερα στὰ παιδιὰ δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο παρὰ σήμερα νὰ περάσει ὁ Δεσπότης ἀπὸ τὸ χωριό τους καὶ νὰ τοὺς κάνει ἀναγνώστες. Γινόνταν ἀναγνώστες. Ἀναγνώστες γινόντανε. Καὶ κρατοῦσαν στὰ χέρια τοὺς τὸν Ἀπόστολο καὶ τὸ ψαλτῆρι, καὶ τὴν ὀκτώηχο καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας μας. Ἐόρταζαν ἐκεῖνοι. Σήμερα ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν. Αὔριο εἶναι ἀργία λέει. Τὰ σχολεῖα αὔριο ἔχουν ἀργία. Αὔριο. Τί ἡμέρα εἶναι αὔριο; Σήμερα δὲν ἐορτάζουν. Αὔριο θὰ ἐορτάσουν.

Φωνάζαν οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ φαρισαῖοι ὅτι δὲν θέλομε, ὅτι νὰ καταργηθοῦν γιορτές. Δὲ θέλομε γιορτές. Γιατί ἡ ἐκκλησία μὲ τίς πολλὰς γιορτές διδάσκει τὸν κόσμον νὰ εἶναι τεμπέλης. Καὶ τώρα αὐτοὶ πῶς αὔριο ὀρίζουν ποῦ εἶναι καθημερινὴ ἡμέρα, τὴν ἡμέρα, τὴν αὐριανὴ τὴν ἡμέρα ὡς ἡμέρα ἀργίας. Ναὶ σιγὰ σιγὰ τὸ λέγω, τὸ προφητεῦω ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς. Δὲν εἶναι μακριὰ ἡ ἡμέρα ποῦ θὰ καταργηθεῖ ἡ ἐορτὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὸ ἑλληνικὸ βασίλειο, στὴν ἑλληνικὴ πατρίδα. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἐορτὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλες ἐορτὲς θρησκευτικὲς θὰ καταργηθοῦν πρὸς δόξαν τοῦ διαβόλου. Εἶναι ἡμέρες ποῦ θριαμβεύει ὁ διάβολος. Εἶναι ἡμέρες ποῦ ὡς σύνθημα πολλοὶ ἔχουν «δεῦτε καὶ καταπαύσωμεν τὰς ἐορτὰς τοῦ Κυρίου». Ναὶ ἔρχονται τέτοιες ἡμέρες. Σκοτεινὲς καὶ βάρβαρες. Ποῦ οἱ ἄνθρωποι πᾶμε, πρέπει νὰ τὸ καταλάβομε, πᾶμε γιὰ θρησκεία χωρὶς Θεό. πᾶμε γιὰ θρησκεία χωρὶς Θεό! Μαννάδες, πατεράδες ὅσοι πονεῖτε τὰ παιδιὰ σας, ξυπνήστε γιατί ἐκεῖ πάνω πηγαίνουμε ὀλοταχῶς πρὸς μιὰ παιδεία χωρὶς Θεό. Καὶ ἓνα κράτος ποῦ δὲν θέλει νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ Θεό, ἓνα κράτος ποῦ θὰ διώξει τὸ Θεό ἀπὸ τὰ σχολεῖα, ἓνα κράτος ποῦ δὲ θέλει τὸ Θεό νὰ κυβερνάει, αὐτὸ τὸ κράτος θὰ κυβερνηθεῖ ἀπὸ τυράννους. Ἀπὸ τὸν διάβολο θὰ κυβερνηθεῖ. Ὅπως δὲν θέλει νὰ κυβερνηθῆ ἀπὸ τὸ Θεό, θὰ κυβερνηθεῖ ἀπὸ τὸν διάβολο. Καὶ θὰ πᾶμε εἰς ἡμέρας σκοτεινᾶς, καὶ ζοφώδης. Ὅπου Θεός. Ἐκεῖ ἀσφάλεια. Ὅπου ἀπουσιάζει ὁ Θεός, ἐκεῖ ἀνησυχία, ταραχος καὶ πόλεμος καὶ καταστροφή. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ὅμως. Δόξα τῷ Θεῷ σ' αὐτὴ τὴν χώρα μας, τὴν μαρτυρικὴ μας πατρίδα, ὑπάρχουν διδάσκαλοι. Ὑπάρχουν καθηγηταί, ποῦ δὲν ἔσβησαν μὲς στὴν καρδιὰ τοὺς τὸ καντῆλι τῆς πίστεως. Ἀλλὰ πιστεύουν καὶ ἀγωνίζονται ἓνα σκληρὸ ἀγῶνα, καὶ εἶναι ἥρωες. Νὰ εἶναι κανεὶς δάσκαλος σήμερα καὶ καθηγητὴς σὲ μιὰ ναρκούμενη κοινωνία, εἶναι ἥρωας. Ἐνῶ σὲ χῶρες μακρυνές, ἄς μὴν ἀναφέρω τὸ ὄνομά τους, μέσα οἱ φοιτηταί... Στὴν Μόσχα μέσα, ναί! Στὴ Μόσχα μέσα καὶ στὴν Κίνα μέσα. Ὅταν μπαίνει ὁ καθηγητὴς, ὄρθιοι οἱ μαθηταί. Κανεὶς δὲν τολμάει. Τὸ θεωροῦν ἀσέβεια καὶ περιφρόνηση. Ἐδῶ πλέον οἱ ταλαίπωροι δάσκαλοι καὶ καθηγηταί γίναν κλωτσοσκούφι τῶν μικρῶν ἐκείνων θηρίων τὰ ὅποια ἐκτρέφει ἡ ἀναρχία καὶ ἀπιστία καὶ ἡ ἀθεΐα. Ζοφερὲς ἡμέρες ἔρχονται στὸ ταλαίπωρο ἔθνος μας. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ θηριάκια τὰ ὅποια σήμερα κινοῦνται καθ' ὄν τρόπον καὶ δὲν σέβονται οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, θὰ ἀποθάνουν στᾶς στέπας. Οὐαί! Σταματῶ. Βλέπω ὀράματα φοβερά. Ἀπαίσια ἢ κατάστασις. Ἐμεῖς οἱ παλαιότεροι ποῦ ζήσαμε φοβερὲς ἡμέρες, καὶ ἀγωνιστήκαμε ἄλλος περισσότερο καὶ ἄλλος λιγότερο, γιὰ νὰ βλέπουμε τὴ σημαία τὴν ἑλληνικὴ νὰ κυματίζει ἐπάνω στὴν ἀκρόπολη, βλέπουμε ὅτι ἔρχονται ἡμέρες τρομερὲς καὶ φοβερὲς. Καὶ ἀδέρφια μου προσευχηθῆτε στὸ Θεό, νὰ συντομεύσει τὰς ἡμέρας αὐτᾶς, τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ στεναγμοῦ.

Ὑπάρχουν λοιπὸν δάσκαλοι καὶ καθηγηταί ποῦ κρατοῦν ἀκόμα μέσα στὴν καρδιὰ τοὺς τὰ ιδεώδη τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Καὶ ἀγωνίζονται ἓναν σκληρὸν ἀγῶνα, καὶ εἶναι ἥρωες. Πρέπει νὰ

ἀποκαλυφθοῦμε πρὸ τοιούτων διδασκάλων. Καὶ ὅποιοι εἴμεθα ἐδῶ μὲς στὴν αἴθουσα, ὀφείλομε κάτι εἰς τοὺς γονεῖς μας. Ἀλλὰ ὀφείλομε πολὺ περισσότερον κάτι εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἱεροκήρυκας, οἱ ὅποιοι ἐκοπίασαν γιὰ νὰ ὑπάρχει ἡ γωνιὰ αὐτὴ τοῦ κόσμου ἐλευθέρα. Ὅπως ἔλεγε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ ζῆν τὸ ὀφείλω εἰς τὸν πατέρα μου ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν τὸ ὀφείλω εἰς τοὺς ἄλλους πατέρας, τοὺς πνευματικούς πατέρας. Οἱ δὲ πνευματικοὶ πατέρες εἶναι οἱ δάσκαλοι τοῦ γένους. Οἱ καθηγηταί, ἱερωμένοι καὶ οἱ λοιποὶ ὁδηγοί.

Τρεῖς ἱεράρχαι λοιπόν. Πῶς νὰ τοὺς ἐγκωμιάσωμε; Μὲ τί ἄνθη νὰ στέψουμε τὰς ἱερᾶς των κεφαλὰς; Ἡ ἐκκλησία μᾶς τὸ πρῶν ἔψαλε τὸ ἐγκώμιό τους. Εἶναι, λέγονται τροπάρια, τρεῖς στῦλοι, τρεῖς κολῶνες, ἐπάνω στοῦ ὁποῖο στηρίζεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας. Εἶναι τρεῖς ποταμοί, ποῦ τρέχουν μέλι γλυκύτατον διδασκαλίας καὶ ἀρδεύουν τὴν οἰκουμένην. Εἶναι σάλπιγγες οὐράνιες ποῦ σαλπίζουν τὰ μηνύματα τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως εἰς ὄλον τὸν κόσμον. Εἶναι ἀηδόνια καλικέλαδα ποῦ κελαηδοῦν τὸ γλυκὺ ἔαρ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Εἶναι ἀστέρες πολύφωτοι, φωστῆρες τῆς οἰκουμένης ὀλοκλήρου.

Θὰ παρουσιάσω σήμερα στὴν ἀγάπην σας. Θὰ παρουσιάσω τοὺς πατέρας. τοὺς τρεῖς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἔποψη. Ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας, οἱ τρεῖς ἱεράρχαι, ὑπῆρξαν προσωπικότητες. Εἶναι μία λέξις ποῦ σὰν καραμέλα σήμερα, τὴν ἀναφέρουν τὰ παιδαγωγικὰ βιβλία. Ὅτι πρέπει τὰ παιδιά νὰ τὰ μορφώσουμε σὲ προσωπικότητες. Ὅτι τὰ παιδιά δὲν εἶναι πλέον σκλάβοι, ἀλλὰ ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι ἄνθρωποι καὶ πρέπει νὰ καλλιεργήσουμε τὴν προσωπικότητά τους, διὰ νὰ εἶναι ὠφέλιμοι στὴν κοινωνία. Προσωπικότητες! Ὑπάρχουν σήμερα προσωπικότητες; Σήμερα ὑπάρχουν πρόσωπα. Οὔτε πρόσωπα δὲν ὑπάρχουν. Ὅπως ἔλεγε ἓνας ἀοίδιμος παιδαγωγὸς τῆς πατρίδος, ὁ Καϊάφας ὁ ἀειμνηστὸς Καϊάφας. Ἄριστος παιδαγωγὸς καὶ πιστὸς, καὶ ἀφοσιωμένος στὸν Θεόν. Ἐλεγε ὅτι σήμερα στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν προσωπεῖα. Δὲν ὑπάρχουν προσωπικότητες. Δηλαδή προσωπεῖα, μάσκες. Ὅπως τὶς ἀπόκριες, κακὴ συνήθεια, φοροῦν μάσκες. Καὶ δὲ διακρίνεις ποῖος εἶναι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ μάσκα. Ἐτσι ἀκριβῶς καὶ σήμερα κινούμεθα μὲς στὴν κοινωνία, μὲ μάσκες. Ὅχι μὲ μιὰ μάσκα, μὲ πολλὰς μάσκες. Ἀλλάζουν μάσκες οἱ ἄνθρωποι στὴ γενεά μας. Δὲν ἔχουν ἀρχὰς. Δὲν ἔχουν φρονήματα ὑψηλὰ καὶ μεγάλα. Δὲν ἔχουν ἀποστολὴ μὲ τὴν ὁποία νὰ ἐκτελέσουνε. Τοὺς βλέπεις. Μέσα στοὺς θρησκευτικούς ἀνθρώπους κάνουν τὸν θρησκευτικὸ ἄνθρωπο. Σὲ ἀθέους κάνουν τὸν ἄθεο. Μέσα σὲ ἀριστεροὺς κάνουν τὸν ἀριστερό. Μέσα σὲ ἀθέους. Ὅπου νὰ πᾶνε. Αὐτοὶ μοιάζουνε μ' ἓνα ζῶο, μ' ἓνα ἐπρετό, ποῦ δὲν ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα. Πέρα στὴν Ἀσία, πέρα ὑπάρχει. Ἐνα ἐπρετό ποῦ τὸ λένε χαμαιλέοντα. Αὐτὸς ἀλλάζει τὸ δέρμα του, ἀναλόγως τοῦ περιβάλλοντος. Εἶναι πράσινο; Πράσινο τὸ ἔδαφος; Πράσινο θὰ γίνεῖ ὁ χαμαιλέον. Εἶναι κίτρινο; Κίτρινο θὰ γίνεῖ. Εἶναι παπαροῦνες; Θὰ γίνεῖ κόκκινο. Ἄσπρο μόνο δὲν γίνεταί. Περίεργο φαινόμενο. Σύμβολον τὸ τοῦ ἀλλοπροσάλλου χαρακτήρος τῶν ἀνθρώπων. Ὅλα τα χρώματα ἀλλάζουν οἱ ἄνθρωποι. Κάνουν τὸ συμφέροντός των. Ἐνεκεν δειλίας καὶ ἰδιοτελείας καὶ ἄλλων ποταπῶν, ἐλεεινῶν παθῶν. Καὶ ὅπως εἶπε κάποιος ἄλλος, σήμερα τὸ μεγαλύτερο κόμμα στὴν Ἑλλάδα ποῖο εἶναι; Καὶ στὸν κόσμον ὀλόκληρο εἶναι τὸ μεγαλύτερο κόμμα. Τὸ μεγαλύτερο κόμμα εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγεται «ΟΦΑ». Ὅπου φυσᾷ ὁ ἄνεμος. Ἀνεμοδεῖκτες εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Μὲς στοῦ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν οἱ ὅποιοι παίζουν ρόλον χαμαιλέοντος καὶ φοροῦν προσωπίδας καὶ μάσκες, καὶ ἐξαπατοῦν τὸν κόσμον ὀλόκληρον... Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἐλεεινὸν κόσμον, ὑπάρχουν πάντοτε ἄνθρωποι, ποῦ ἔχουν ὑγιὰ φρονήματα, σταθερᾶς ἀρχᾶς, καὶ βαδίζουν ἀνενότως εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ὑποστοῦν κάθε περιπέτεια καὶ κάθε κίνδυνον, χάριν τῶν ἰδεῶν των. Καὶ θυσιάζουν τὴ ζωὴν τῶν χάριν τῶν ἰδεῶν των. Αὐτὰ τὰ πρόσωπα ποῦ εἶναι ὀλίγα μέσα εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀποτελοῦν φωτεινὰ ὀρόσημα καὶ φάρους τηλαυγεῖς ποῦ κατευθύνουν τὴν ἀνθρωπότητα, αὐτὰ τὰ πρόσωπα ὀνομάζονται προσωπικότητες. Αὐτὰ τὰ πρόσωπα εἶναι μία εὐλογία, ἐπάνω στὴ γῆ. Εἴτε... Προσωπικότητες

υπάρχουν παντοῦ. Μέσα εἰς τὸ στρατό. Μέσα εἰς τὴν πολιτεία. Παντοῦ. Δὲ μιλῶ γιὰ τὴ σύγχρονο γενεά, ἢ ὁποία εἶναι γενεὰ ὑλιστῶν. Ὅμιλῶ ἱστορικῶς. Ὑπῆρξαν ἐδῶ στὸν τόπο μεγάλοι προσωπικότητες. Ποῦ πήραν αὐτὴ τὴ μικρὴ Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Μελούνα καὶ τὴν ἔφεραν μέχρι τὴν Ἄγκυρα καὶ τὴ Σοφιά. Ὑπῆρξαν ἱεράρχαι, προσωπικότητες, ποῦ ἐκήρυξαν μὲ σθένος, ἀκατάβλητόν τα ρήματα τοῦ Ναζωραίου. Ὑπῆρξαν οἱ δάσκαλοι τοῦ γένους. Ὑπέροχοι! Ποῦ ἐνεστάλλαξαν τὶς καρδιές τῶν παιδιῶν, τὰ αἰώνια διδάγματα τῆς Πατρίδος μας. Ὑπῆρξαν γονεῖς προσωπικότητες. Ὑπῆρξαν πλούσιαι προσωπικότητες. Ὅλα τα μεγάλα κτίρια τῶν Ἀθηνῶν ἐκτίσθησαν ἀπὸ τοιαῦτα πρόσωπα ποῦ ἀνεχώρησαν φτωχὰ ἀπὸ τὸ Μετσοβο. Μὲ τὴν εὐχή... Ξυπόλυτα. Μὲ τὴν εὐχὴ τῆς μάνας των. Καὶ ἔζησαν ἀσκητικὸν βίον εἰς τὰ ξένα. Καὶ ἔφτιασαν περισουσίες. Καὶ ὅλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὅλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ προσωπικότης ἔχει σύνθημα «Ὅλα γιὰ τὴν πατρίδα. Ὅλα γιὰ τὴν θρησκεία. Ὅλα γιὰ τὰς ιδέας». Τὰ πάντα θυσιάζει χάριν τῶν ιδεῶν τους. Ὁ ἄλλος θυσιάζει τὰς ιδέας χάριν τῶν ἐλεεινῶν συμφερόντων του, καὶ τῶν ἐν γένει παθῶν του.

Προσωπικότητες λοιπὸν ὑπῆρξαν κατ' ἐξοχὴν οἱ τρεῖς ἱεράρχαι. «Ὅσο ὠραῖον ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ», ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι προγονοὶ μας. Ὅσο ὠραῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅταν εἶναι ἄνθρωπος. Καὶ ἄνθρωπος δὲν εἶναι τὸ ὀρώμενον, εἶναι τὸ ἀόρατον. Ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Μικρὰ εἶναι ἡ διαφορά μας. Ἀλλὰ τεραστία εἶναι ἡ διαφορά ἀπὸ ἄνθρωπον σὲ ἄνθρωπον ὡς πρὸς τὸ ψυχικόν. Ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἀόρατον. Τὸ δὲ ἀόρατον, μὲ 3 πράγματα. Νοῦς, αἴσθημα καὶ θέλησις. Τὰ τρία αὐτὰ συνθέτουν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται. Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται. Ὁ ἄνθρωπος βουλεύεται καὶ ἐνεργεῖ. Ἐκ τριῶν αὐτῶν ἀπόψεων τῆς διανοίας, τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς βουλήσεως ἂν ἐξετάσωμε, τοῦ τρεῖς τούτους ἱεράρχας, θὰ τοὺς εὕρομεν ὑπερόχους καὶ ἱερᾶς προσωπικότητας. Ἐν πρώτοις ὑπῆρξαν διανοιαί. Δὲν ἦσαν τυχαῖα πνεύματα. Εἶχαν τὸ τάλαντον τῆς εὐφυΐας. Προχωρῶ περισσότερο. Ἐγὼ δὲν τοὺς ὀνομάζω εὐφυῆς ἀπλῶς. Ὀνομάζω μεγαλοφυῆς. Τί εἶναι μεγαλοφυΐα; Σπάνιον φαινόμενο. Μέσα σὲ ἑκατὸ χιλιάδες, διακόσιες χιλιάδες, πεντακόσιες χιλιάδες παιδιά, κάπου κάπου γεννᾶται ἓνα παιδί ποῦ λέγεται μεγαλοφυΐα. Θεέ μου, Θεέ μου. Ὅπως τὰ ὑψηλὰ βουνὰ προκαλοῦν τὸ θάμβος. Ὅπως τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, οὕτως ἓνα παιδί ποῦ ἔχει ἰδιοφυΐα, εἶναι μέσα του μεγαλοφυΐα, προκαλεῖ κατάπληξιν. Εὐφυῆς, μεγαλοφυῆς, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνο ἡ εὐφυΐα, ἡ μεγαλοφυΐα γιὰ νὰ δείξει ἓναν ἄνθρωπο προσωπικότητα. Μαζὶ μὲ τὴν εὐφυΐαν πρέπει νὰ ἔχει ἀκόμα καὶ ἓνα ἄλλο. Τὴν ἐπιμέλειαν. «Τὴ ἐπιμελεῖα πάντα δούλα γίνεται», λέγουν οἱ ἀρχαῖοι προγονοὶ μας. Δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ χωράφι νὰ εἶναι καλόν. Πάρε τὸ καλύτερο χωράφι. Τὸ χωράφι ποῦ ἂν τὸ σπεῖρεις θὰ βγάζει 100. Ἐναν σπέρνεις, 100. Ὑπάρχουν τέτοια χωράφια στὴ Θεσσαλία ποῦ εἶναι πλουσιώτατα. Καὶ ὑπάρχουν χωράφια κάτω στὰ νησιὰ μᾶς πάμφτωχα, ποῦ τὸ χῶμα οἱ γεωργοὶ το συγκρατοῦν μὲ τὶς πέτρες, μὲ τὰ πεζούλια. Λοιπὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ καλύτερο χωράφι, καὶ τὸ πιὸ πετρῶδες ἔδαφος, ὅπως εἶναι στὰ νησιὰ μᾶς τὰ εὐλογημένα, περιβόλια τὰ κάνουνε οἱ νησιῶτες οἱ ἐργατικοί. Καὶ ὅταν πάλι τὸ χωράφι εἶναι πλούσιο, γόνιμο, ἂν τὸ ἀφήσεις ἀκαλλιέργητο, ἀγκάθια θὰ βγεῖ. Ἔτσι εἶναι τὰ παιδιά. Καὶ τὸ καλύτερο παιδί, τὸ εὐφυέστερο παιδί ἂν δὲν εἶναι ἐργατικόν, φιλότιμο, ἐπιμελές, αὐτὸ τὸ παιδί δὲ θὰ μπορέσει νὰ προοδεύσει. Ἑλληνικὸς πασάνθρωπος. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ εὐφυΐα. Χρειάζεται καὶ ἐπιμέλεια. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχεις μόνο τὸ τάλαντο, ἀλλὰ πρέπει ἀκόμα τὸ τάλαντο νὰ τὸ ἐργασθεῖ, νὰ μὴ τὸ θάψει. Καὶ πολλοὶ θάβουν, ὀκνηροί, δοῦλοι τοῦ κυρίου, θάβουν τὰ τάλαντά τους μέσα εἰς τὸν λάκον τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς ἀμελείας.

Ἦσαν ἐπιμελεῖς μαθηταί. Οἱ πρῶτοι μαθηταί. Διέπρεψαν εἰς τὰ μαθήματα, τῶν πόλεων εἰς τὰς ὁποίας ἐγεννήθησαν. Μαθηταὶ ἄριστοι. Ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ὑπῆρξαν φοιτηταὶ ἐδῶ στὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἀθήνας. Μέσα σὲ μία ἀφάνταστον διαφθορά. Αὐτοὶ οἱ δύο νέοι εἶχαν συνδεθεῖ μὲ ἄρρηκτον φιλία. Εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἐγνωρίζον τίποτε ἄλλο μὲς στὴν Ἀθῆνα, τὴ βορβορώδη, τὴν διεφθαρμένην, τὴν εἰδωλολατρικὴν Ἀθῆνα. Δὲν ἐγνώριζαν οἱ δύο νέοι, ἡλικίας 20-

25 ἐτῶν, παρὰ μόνο δύο δρόμους. Ἐνα δρόμο ποῦ πήγαινε στοὺς σχολεῖο τους καὶ ἕνα ἄλλο δρόμο ποῦ πήγαινε στὴν ἐκκλησία τους. Ἐπιμελεῖς μαθηταί. Οἱ πρῶτοι. Ὅταν ἠρώτησαν τὸν Λιβάνειο, τὸν εἰδωλολάτρην διδάσκαλον καὶ καθηγητὴ, ποῖον θὰ ἀφήσεις διάδοχο εἰς τὴν σχολὴν τῶν ρητόρων, ἀπήντησε ἀναστενάζων ὁ Λιβάνειος. Θὰ ἄφηναι Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, τὸν Ἰωάννην, ἐὰν δὲν τὸν ἐσεῖλουν οἱ Χριστιανοί. Ἐὰν τὸν ἔπαιρναν οἱ Χριστιανοί. Πρῶτοι μαθηταί. Ἐπιμελεῖς μαθηταί. Ἐμελέτησαν τὰ συγγράμματα. Θαυμάζει κανεὶς τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν. Καὶ ἀστρονομίαν καὶ φυσικὴν καὶ μαθηματικὰ καὶ ποιήσιν. Καὶ Ὅμηρον καὶ Πίνδαρον καὶ Θουκυδίδην, καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων προγόνων μας. Ὅπως ἡ μέλισσα πετάει ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος, καὶ συλλέγει τὴν ὕλην νὰ κατασκευάσῃ τὰς ωραίας κυρήθρας της, κατὰ παρόμοιον τρόπον μέλισσαι καὶ αὐτοί, μέσα εἰς τὸν ἀμβῶνα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς μορφώσεως ἀνεδείχθησαν, ὄντως ἕξοχοι ἐπιστήμονες καὶ σοφοί. Ἐμελέτησαν τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων ἀλλὰ προπαντῶς, μέρα νύχτα, ἠγάπησαν ἀπὸ ὅλα τα βιβλία, ἕνα βιβλίον. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἠγάπησαν μὲ ὅλη τὴν καρδιά τους. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἐμελέτησαν 2 καὶ 3 χρόνια στὴν ἔρημο. Τὸ βιβλίον ποῦ ὅταν τὸ διάβαζαν ἔκλαιον καὶ συγκινοῦντο. Τὸ βιβλίον ποῦ κάτω ἀπὸ τὰ ἄστρα τῆς ἐρήμου τὸ ἐμελέτουσαν. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι τὸ βιβλίον τὸν ἱερόν. Τὸ βιβλίον ποῦ ἐμεῖς δὲν τὸ διαβάζουμε. Εἶναι τὸ λιγότερον ἀπ’ ὅλα τα βιβλία ποῦ διαβάζουμε. Καὶ τὸ βιβλίον ποῦ ἐμελέτησαν καὶ ἀνεδείχθησαν προσωπικότητες εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Πρέπει ἀδελφοί μου νὰ ἀναστενάξουμε στοὺς σημεῖον αὐτό. Γιατί ἂν ὑπάρχει μία χώρα ποῦ διαβάζουν λιγότερο τὸ Εὐαγγέλιον, εἶναι ἡ χώρα τῆς Ἑλλάδος.

Ἦσαν διανοιαί. Φωτειναὶ διανοιαί. Καὶ φωτειναὶ διανοιαί γίνονται μὲ τὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ὄλον ἄλλο βιβλίον ποῦ νὰ δίνει φτερὰ στὸν ἄνθρωπον. Καὶ νὰ γεμίζει τὴν διάνοιάν του μὲ σκέψεις ὑπερόχους. Τώρα τί εἶναι τὸ μυαλό μας. Τὸ μυαλό μας. Μπρός! Νὰ ὑπῆρχε ἕνα τρόπος νὰ ἔβανα ἐδῶ ἕνα μηχανήμα, νὰ εἶχα ἕνα μηχανήμα ποῦ ποτὲ δὲ θὰ βρεῖ ἡ ἀνθρωπότης. Προσπαθεῖ, ἀγωνίζεται νὰ τὸ βρεῖ ἡ ἀνθρωπότης ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψει ὁ Θεὸς νὰ βρεθῆ τὸ μηχανήμα αὐτό. Διότι ἂν ἐφευρεθῆ τὸ μηχανήμα αὐτό, τότε πλέον ἐπέρχεται ἡ καταστροφὴ τοῦ κόσμου. Λένε ὅτι θὰ τὸ βροῦν τὸ μηχανήμα αὐτό. Ποῖο; Ὡ Θεέ μου, Θεέ μου. Νὰ ἔχῃ ἕνα μηχανήμα ἐδῶ πάνω, καὶ πόσοι εἶστε ἐδῶ; Χίλιο, δύο χιλιάδες; Ὅπως βάνει τὴ βεντουζα στὴν πλάτη, νὰ σοῦ κολλάει ἐδῶ πέρα τὸ μηχανήμα καὶ νὰ διαβάζει τί σκέπτεσαι. Ὡχ, ὦχ, ὦχ! Τότε ἀπὸ τὰ χίλια – μὴ γελάσετε – ἀπὸ τὰ χίλια ἀνδρόγυνα, τὰ 990 θὰ παρchoν διαζύγιο. Ἄν μάθει ὁ ἄντρας τί σκέπτεσαι μέσα βαθεῖα στὴν καρδιά, καὶ ἂν μάθει ἡ γυναῖκα τί σκέπτεται ὁ ἄνδρας βαθεῖα μὲς στὴν καρδιά, καὶ ἂν μαθοῦν οἱ πατεράδες, τί σκέπτονται βαθεῖα τα παιδιὰ. Καὶ ἂν μάθετε ἐσεῖς οἱ λαϊκοὶ τί σκέπτονται οἱ παππάδες καὶ οἱ δεσποτάδες μὲς στὰ μυαλά τους. Καὶ ἂν, καὶ ἂν, καὶ ἂν. Ὡ Θεέ μου. Ποῖος θὰ τολμήσῃ; Ἐὰν ὑποθέσουμε, νὰ καθῆσῃ 24 ὥρες. Πάρτε χαρτί, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει ἡ ἐπιστήμη, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κατορθώσῃ ἡ ἐπιστήμη, γιατί ὁ Θεὸς ἔφτιαξε τὸν ἄνθρωπον ἐλεύθερον νὰ σκέπτεται ἢ τὸ καλὸ ἢ τὸ κακόν. Αὐτὸ κάντε στοὺς σπῆτι σᾶς τὸ βράδυ ποῦ θὰ πᾶτε. Πάρτε ἕνα μολύβι καὶ ἕνα χαρτί, καὶ γράψτε τίς σκέψεις σας. Τί σκέπτεσθε ὅλη ἡ μέρα. Ὡ, Φρίκη! Ὁ Θεὸς ἰλάσθητι μοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἀναξίῳ δοῦλο σου.

Ἄν λοιπὸν ὑπάρχει... Λοιπὸν, καὶ τὸ μυαλό μᾶς ἔγινε σκουπιδότοπος. Ὅπως κάτω αὐτοὶ οἱ τόποι ποῦ ρίχνουν τὰ ἀπορρίμματα, εἶναι ἕνας τόπος βρωμερὸς καὶ ἀκάθαρτος. Ἐτσι ἀκριβῶς καὶ τὰ μυαλά τῶν ἀνθρώπων σήμερον τῆς γενεᾶς μᾶς ἔγιναν σκουπιδότοποι. Διότι μὲ τὸ κάρο ὁ διάβολος γεμίζει μὲς στοὺς μυαλό, τὰ σκουπίδια τοῦ ραδιοφώνου, τὰ σκουπίδια τῆς τηλεοράσεως, τὰ σκουπίδια, τοῦ κόσμου τούτου. Λοιπὸν; Καθαρίσατε τὸ μυαλό μὲ τοῦτο. Τοῦτο, τοῦτο εἶναι. Ὅποιος διαβάζει τὸ εὐαγγέλιον γεμίζει μέσα τὴ σκέψη του μὲ μεγάλας καὶ ὑψηλὰς ἰδέας. Ἐνας ποῦ ἀπέθνησκε, ἕνας φιλόσοφος ποῦ ἀπέθνησκε, τὴν τελευταία στιγμή λέει «δῶστε μου, δῶστε μου». Τί θέλει αὐτός; Φώναζαν. Πῆγαν κοντὰ τα παιδιὰ του. Νομίζαν νερό; Ὡχι. Φάρμακο; Ὡχι. Φαγητό;

“Οχι. Δώστε μου την ώρα αυτή που φεύγω. Την ώρα αυτή που παλεύω. Δώστε μου μεγάλας ιδέας. Και έχει ο άνθρωπος ανάγκη μεγάλων ιδεών. Δεν μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς ιδέας. Χωρίς ιδέας δεν μπορεί να ζήσει. Και οι ιδέες οι ύψηλαί και μεγάλαί που αρπάζουν τον άνθρωπο και τον φέρνουν μέχρι θρόνο του ουρανού, γίνεται άγγελος και αρχάγγελος. Οι ιδέες οι άθανατες, για τις οποίες αξίζει να ζούμε και να αποθνήσκομε. Οι ιδέες αυτές είναι οι ιδέες του Ευαγγελίου.”Οτι και αν διαβάσεις.”Όσο και αν διαβάσεις, είσαι μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Αυτές τις ἡμέρες πῆρα ἓνα γράμμα καὶ λυπήθηκα. Ἐχω μία συνήθεια ἐπάνω στή φλώρινα, νὰ χειροτονῶ, ὅταν βλέπω κανένα φοιτητή, κανένα μαθητή. Ὅπωςδήποτε νὰ ἐκκλησιάζεται. Τὸν καλῶ στὸ τέλος καὶ τὸν κάνω ἀναγνώστη. Καὶ ἔχω κάνει μέχρι σήμερα καμμιά τριακοσαριά ἀναγνώστες. Καὶ τοὺς δίνω στὸ τέλος ἓνα εὐαγγέλιο. Ἔτσι δωρεάν, πᾶρτε ἓνα Εὐαγγέλιο. Καὶ τοὺς βάνω ἓναν κανόνα. Παιδί μου λέω. Σπουδαστής εἶσαι; Γιατρός εἶσαι; Δικηγόρος εἶσαι; Ὅτι νὰ ἴσαι. Μηχανικός εἶσαι; Ἐνα πρᾶγμα σου δίνω κανόνα. Νὰ διαβάζεις κάθε μέρα ἓνα κεφάλαιον ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Τώρα τελευταίως πῆρα ἓνα γράμμα. Λέει δέσποτα, πάτερ μου, λέει. Μοῦ ἔβαλες πρὸ τρία χρόνια ἓναν κανόνα. Πάνω στή Φλώρινα. Νὰ διαβάζω τὸ Εὐαγγέλιο. Τὴν Ἁγία Γραφή. Μὰ ἐγὼ ἔδινα ἐξετάσεις, στὸ πανεπιστήμιο. Καὶ δὲν τὸ διάβασα, καὶ θεωρῶ τὸν ἐαυτό μου ἔνοχο. Καὶ ζητῶ συγγνώμη, λέει. Νὰ μοῦ διαβάσης μία εὐχή. Τοῦ ἀπαντῶ. Παιδάκι μου τοῦ λέγω. Ἐσὺ ἔγινες γιατρός. Ἐσπούδασες γιατρός. Γιὰ νὰ σπουδάσης. Γιὰ νὰ πάρεις τὸ δίπλωμά σου, θὰ διάβασες τουλάχιστον... Γιὰ μετρήστε. Ἐρώτησα ἓναν φοιτητή ἰατρικῆς. Πόσο (...) εἶναι τὰ παιδιά που διαβάζουν συγγράμματα τῶν καθηγητῶν τοὺς κλπ. Ἐδιάβαζε, δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ σᾶς πῶ. Γιὰ νὰ γίνεις σήμερα ἓνας ἰατρός, ἐπιστήμων, πρέπει νὰ διαβάσεις περίπου 40.000 σελίδες. 40.000 σελίδες! Σπαζοκεφαλίες.”Ὡ παιδιά τῆς Ἑλλάδος. Διαβάζετε τὰ βιβλία τῶν καθηγητῶν σας καὶ εἶστε ἐπιμελεῖς μαθηταί. 50.000 ὁ ἓνας, 60.000... Καὶ αὐτό... Τὰ Χαλίφεια τὰ διαβάζεις; Τὰ χαλίφια τὰ διαβάζεις; Ὡ, ἡ μεγάλη ἁμαρτία μας. Δὲν κάνω πολιτική. Εἶμαι ἔξω ἀπὸ κόμματα. Δὲν μένω ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἡμέραι πονηραὶ ἔρχονται. Ἄλλ’ ὅτι καλὸ βλέπουμε πρέπει νὰ τὸ ἐπαινοῦμε. Ὁ νέος πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὁ Κάρτερ, διαβάζει καθ’ ἡμέρὸν μὲ τὴν οἰκογένειά του τὴν Ἁγία Γραφή. Καὶ κάθε Κυριακὴ, μολονότι εἶναι πολυάσχολος, καὶ ἔχει στὴν πλάτη τοῦ ὅλα τα... Κάθε Κυριακὴ ἐκκλησιάζεται παρακαλῶ. Καὶ κηρύττει τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ πότε – πότε.”Ὡ Θεέ μου. Πότε θὰ δεῖ αὐτὴ ἡ Ἑλλάδα τέτοια πρόσωπα; Ἀλλὰ σεῖς φταῖτε. Καὶ μεῖς φταῖμε. Καὶ ὅλοι φταῖμε.”Αν μὲς στὴν Ἑλλάδα δὲν ἀνθισε μία Χριστιανικὴ Ὁρθόδοξος Πολιτικὴ.

Λοιπὸν δὲν ἐξέχασα τὸ θέμα. Εἶπαμεν ὅτι τὸν ἄνθρωπο τὸν δημιουργεῖ ἡ φωτεινὴ διάνοια. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ φωτεινὴ διάνοια ὁ ἄνθρωπος. Δὲν εἶναι μόνον ἡ διάνοια ὁ ἄνθρωπος. Παραπάνω ἀπὸ τὴν διάνοιαν ποῖο εἶναι; Ἡ καρδιά! Καὶ εἶχαν καρδιά, γλυκιὰ καρδιά. Εἶχαν φυτέψει μὲς στὴν καρδιά τοὺς τὸ ἀγλαόκαρπον δέντρον τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἀγαποῦσαν βαθεῖα τὸ Θεό. Αἰσθάνοντο ἔρωτα μὲ τὸ Θεό. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὅταν ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐκλαιγε. Ἐκλαιγε, ἀναστέναζε. Δὲν τὸ λέγε ἀπλῶς ὅπως οἱ παπάδες. Εἰς τὸ ὄνομα Τοῦ Πατρός, καὶ Τοῦ Υἱοῦ, καὶ Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ καρδιά τοὺς ἐπλυμύριζε ἀπὸ ἅγια αἰσθήματα. Ὡ, Ἁγία Τριάς. Ὡ, Ἁγία Τριάς. Πατήρ, Υἱέ, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον. Ἐλέησον τὸν κόσμον καὶ τελευταῖον ἐμένα τὸν ἁμαρτωλὸ Γρηγόριον, Ἐπίσκοπον. Ἔτσι ἦτανε. Φλογερὸν ἀγάπη. Ἐρωτα θεϊκό. Ἀνώτερο ἀπὸ τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖο ἔψαλλε ὁ Δάντης καὶ ἄλλος τις ποιητὴς εἰς τὸν κόσμον τοῦτο. Ἀλλὰ παραλλήλως, πρὸς τὴν ἀγάπη, πρὸς τὸν Θεόν, εἶχαν καὶ μίαν ἄλλη ἀγάπην. Ἀγάπη εἰς τὸν ἄνθρωπο. Ἀγαποῦσαν τὸν ἄνθρωπο.”Οχι ἐν λόγοις, ἀλλὰ ἐν ἔργοις.”Ἦσαν πράγματι κληρικοί. Τί θὰ πεῖ κληρικός; Τί θὰ πεῖ κληρικός; Ἄ, ἱστορία. Ὁ Κληρικός... Πᾶρτε κιμωλία. Πᾶρτε κιμωλία καὶ γράψτε. Κληρικός εἶναι, σημαίνει ποῖο. Αὐτὸς ποῖ τὴν ὥρα ποῖ φόρεσε τὸ ράσο, δὲν πρέπει πλέον νὰ ἔχει οὔτε δραχμὴ στὴν τσέπη του. Δραχμὴ στὴν τσέπη του νὰ μὴν ἔχει. Κληρικός θὰ πεῖ αὐτὸς ποῖ δὲν ἔχει περισουσία. Καὶ ἡ μόνη περισουσία τοῦ εἶναι ὁ Θεός. Καὶ Κληρὸν τοῦ ἔχει τὸν Θεόν. Κληρὸν ἔχει τὸν

Ἐσταυρωμένον. Τὸν γυμνὸν Ἐσταυρωμένον. Καὶ μόνον τὸν Ἐσταυρωμένον. Ὅν παῖδες ὑμῆτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Κληρικὸς λοιπὸν ἴσον, αὐτὸς ποῦ δὲν ἔχει. Καὶ αὐτὰ τὰ τρία παιδιά, οἱ τρεῖς αὐτοὶ βλαστοί, οἱ ἐξαίρετοι βλαστοὶ τῆς Καισαρείας, τῆς Ἀντιοχίας. Αὐτοὶ οἱ ἐξαίρετοι βλαστοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ νέοι αὐτοὶ ἦσαν παιδιά πλουσίων οἰκογενειῶν. Ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Χρυσόστομος. Ὅταν γέναν κληρικοί, τὰ δώσαν, τὰ μοίρασαν ὅλα. Ὅλα στὴ φτωχολογιά. Τίποτα δὲν κρατήσανε. Μόνο το ράσο, καὶ ὀλίγα βιβλία ἦτανε ἢ περιουσία τῶν ὑπερόχων αὐτῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι στὰ βάθη τῆς καρδιάς τῶν εἶχαν σύνθημα, ὅλα διὰ τὸν πλησίον. Τίποτα διὰ τὸν ἑαυτὸν τους. Καὶ ἔχτισε, ὅπως θὰ γνωρίζετε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ὁ μὲν Μέγας Βασίλειος, σῶζοντον τὰ ἐρείπια... Ὡ πατρίς. Ὡ Μικρὰ Ἀσία. Γλυκητάτη πατρίς. Μέχρι τὸ 22, στὴν Καισάρεια, δυκνειότανε τὰ ἐρείπια ἐνὸς μεγάλου ἰδρύματος, πελωρίου ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον οἱ αἰῶνες τὸ ὀνόμασαν Βασιλειάδα. Καὶ ὅπως ἐκείνη ἢ κολυμβήθρα τοῦ Σιλβάμ, εἶχε πέντε στοᾶς, πρὸς ἐξυπηρέτηση τῶν παντοειδῶν ἀσθενῶν, οὕτω πῶς καὶ τὸ ἴδρυμα ἐκεῖνο εἶχε στοᾶς πολλᾶς. Ἄλλοῦ ἦτανε γηροκομεῖο. Ἄλλοῦ ἦτανε πτωχοκομεῖο. Ἄλλοῦ ἦτανε ἰατρεῖο. Ἄλλοῦ ἦτανε ὀρφανοτροφεῖο. Ἄλλοῦ ἦτανε σχολεῖο. Ἄλλοῦ ἦτανε ξενῶνας. Ἄλλοῦ ἦταν ἀκόμα; Ἐνα ποῦ τὸ ἐπισκέπτετο τακτικὰ ὁ Μ. Βασίλειος τὴ νύκτα. Ὑστερα ἀπὸ τὸν κόπο τῆς νυκτός, τὴ νύκτα ὁ ἱερὸς πατὴρ κατέβαινε καὶ ἐπλένε τὰ πόδια τῶν λεπρῶν. Τὸ λεπροκομεῖον. Ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, περισυνέλεξε, ἐδημιούργησε συσσίτιον, εἰς τὸ ὁποῖο ἐτρέφοντο παρακαλῶ 3000 χήραι, ἐγκαταλλελημένοι καὶ πτωχαί. Ἀντικείμενα αἰσχροῦ ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ ἀπ' τοὺς μεγάλους τῆς γῆς. Ὁ δὲ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, αὐτὸς ἐξεφώνησε ἐν καιρῷ, συμφορᾶς. Ἐξεφώνησε περίφημον λόγο περὶ φιλοπτωχείας καὶ ἤγειρε τὰ αἰσθήματα τῶν εὐσεβῶν.

Διανοιαί φωτειναί. Καρδίαί εὐγενεῖς. Ἀκόμα κάτι ἄλλο. Δὲν ἀρκεῖ μόνο νὰ ἔχεις μυαλό, φωτεινό. Δὲν ἀρκεῖ μόνο νὰ ἔχεις καρδιά. Πρέπει νὰ ἔχεις καὶ κάτι ἄλλο. Τὸ ὁποῖον κυρίως καὶ ἀναδεικνύει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν χαρακτήρα. Εἶναι ἡ θέλησις. Ἀδαμαντίνη θέλησις. Καὶ ὅπως ὁ διαμάντι, ὅσο καὶ ἂν τὸ χτυπᾶς δὲν σπάει. Δὲν σπάει τὸ διαμάντι. Σκληρὸ εἶναι τὸ διαμάντι. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ οἱ χαρακτήρες αὐτοὶ εἶναι ἀδαμάντινοι. Δὲν σπᾶνε. Δὲ λυγίζουνε. Ἀνῆκον πῶς ὁ βράχος μὲς στὸν ὠκεανό, χτυπᾶν τὰ κύματα πανταχόθεν. Ἀλλὰ ὁ βράχος ὑπερήφανος. Καὶ τὰ κύματα λούζουν τὸ βράχο. Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν... Ἄγρια θάλασσα. Ὁ βράχος λάμπει ἀπὸ καθαριότητα. Λάμπει. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἱεράρχαι ὑπῆρξαν ἀδαμάντινοι χαρακτήρες. Ἦσαν ἀπὸ κείνους ποῦ δὲν εἶχαν διαρκῶς τὸ ναι-ναι-ναι. Εἶχαν τὴ δύναμι νὰ ποῦν τὸ ὄχι! Καὶ τὸ ὄχι αὐτὸ ἀποτελοῦσε τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς των. Ποῦ τὸ εἶπαν τὸ ὄχι; Τὸ ὄχι αὐτὸ τὸ εἶπαν κατ' ἐπανάληψιν. Ποῦ τὸ εἶπαν; Τὸ εἶπαν στοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας. Ὑπενθυμίζω εἰς τὴν ἀγάπην σας, διότι ὅλοι ἀπὸ τὰ σχολεῖα σας θὰ ἔχετε κάποιαν ἰδέα τοῦ ἰσχυροῦ χαρακτήρος τῶν τριῶν ἱεραρχῶν. Ἐνα βράδυ, τὸ τελευταῖο φῶς, μὲς στὴν Καισάρεια, τὸ τελευταῖο φῶς ποῦ ἔσβηνε τίνος ἦτανε; Ὅλα τα σπίτια σβήναν τὰ φῶτα τους. Καὶ οἱ πτωχοὶ ἐκοιμόνταν, καὶ οἱ πλούσιοι κοιμόνταν, καὶ τὰ παιδιά στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας. Καὶ ὅλοι κοιμόνταν μὲς στὴν Καισάρεια. Ἐνα φῶς, δὲν ἐκοιμάτο, δὲν ἔσβηνε. Ἦταν τὸ σπίτι. Ἦτανε ἡ Μητρόπολις, ἡ ἐπίσκοπὴ τοῦ Μ. Βασιλείου. Μέχρι τῶν πρωινῶν ὥρῶν, ἐκάθετο καὶ ἐμελέταγε καὶ φιλοσόφει ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Χτυπαεῖ. Ποῖος; Ἐρχεται. Ποῖος; Ὁ ἑπαρχος. Ὁ ἰσχυρὸς ἐκεῖνος ἑπαρχος. Ὅχι ἀπλῶς νομάρχης ἢ ὑπουργός, ἀλλὰ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀνετός, τοῦ πανισχύρου ἐκείνου ἀρειανοῦ αὐτοκράτορος. Τοῦ ἄνοιξε. Εὐγενής ἦτανε ὁ Ἅγιος Βασίλειος. Ὅπως εὐγενεῖς εἶναι καὶ πάντες οἱ Ἅγιοι. Ἀλλὰ τὸ ἀνέβασε ἐπάνω, τὸν ἐδέχθηκε. Τοῦ λέει, τί θέλεις; Λέει, ἕνα χαρτί. Ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι. Ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι. Τί ὑπέγραψαν; Ὑπέγραψαν ὅτι ἐκεῖνος ὁ Ἄρειος ἔχει δίκιο. Ἐχει δίκιο. Αὐτὸ ὑπέγραψαν; Φίλε μου τοῦ λέει, δὲν συνήντησα ἐπίσκοπον. Ἐγὼ δὲν ὑπογράφω, τοῦ λέει. Μά,

δὲν ὑπογράφεις; Ὑπέγραψεν ὁ Ἄ, ὁ Β, ὁ Γ. Ὑπέγραψαν. Ἐσὺ δὲν ὑπογράφεις; Δὲν ὑπογράφω τοῦ λέει. Δὲν τὸ ἐπιτρέπει ἢ συνήδησίς μου. Θὰ μείνω πιστὸς εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν Ἁγία Τριάδα. Καὶ εἰς τοὺς ὄρκους μου ἐνώπιόν του Ἐσταυρωμένου. Δὲν ὑπογράφεις; Περίεργο πρᾶγμα. Δὲν φοβᾶσαι; Τί νὰ φοβηθῶ τοῦ λέει; Τί μορεῖς νὰ μὲ κάνεις; Λέει ἓνα ἀπὸ τὰ κακὰ ποῦ μορεῖ νὰ κάνει ὁ αὐτοκράτορας ὁ Ἄνεττα. Τὸν φοβᾶται ὁ κόσμος ὅλος. Ἐσὺ δὲν τὸν φοβᾶσαι; Τί μορεῖ νὰ σοῦ κάνει. Λεεί, δήμευση περιουσίας. Ἐγὼ δὲν ἔχω χρήματα. Ἐνα ράσο τρυπημένο καὶ λίγα βιβλία. Λέει ἐξορία. Τοῦ κυρίου ἢ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Θάνατον; Ὡ θάνατε ἔλα γρηγορότερα νὰ μὲ ἐνώσεις μὲ τὸ Χριστό. Καὶ ἔφυγε κατάπληκτος ὁ ἔπαρχος, ὁ Μόδεστος, ἐπιστρέφων, εἰς τὸν Ἄνεττα καὶ ἐκθειάζων τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρός.

Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν καὶ γιὰ τὸ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον; Ἐκανε ἰσχυρὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἀρειανῶν. Ὅταν πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅλη ἡ Κωνσταντινούπολις, ὅλες οἱ ἐκκλησίαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν τῶν ἀρειανῶν. Μόνο μία ἐκκλησία ἦταν τῶν ὀρθοδόξων. Καὶ μὲς στὴν ἐκκλησία ἐκείνη ἐξεφώνησε τοὺς περιφήμους λόγους τοῦ περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἱεράρχης, ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ πῶς ἐξεφώνησε, μὲ χειροκροτήματα; Πῶς; Χειροκρότων βέβαιά το ἀκροατήριον τὸν Γρηγόριον καὶ τὸν Βασίλειον καὶ τὸν Χρυσόστομον. Ἐχειροκρότουν μὲ μία ἀγάπης ἀγνῆς. Ἀγνῆς ἀγάπης καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ἄλλα ἔως νὰ πάει στὸ σπίτι, τί; Τὰ κεραμίδια πάνω, οἱ δαίμονες. Οἱ δαίμονες. Ποῖοι δαίμονες; Οἱ ὀπαδοὶ τῶν αἰρέσεων. Οἱ ἀρειανοί, καὶ κρατοῦσαν πέτρες καὶ τὸν πετροβολοῦσαν. Πετροβολοῦσαν. Καὶ ὑπὸ κίνδυνον τοῦ λιθοβολισμοῦ μετέβαινε. Γι' αὐτὸ ὅταν πλέον ἔφυγε ἀπὸ τὴν πόλη, ὅταν πλέον ἔπεσε ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸν πόλεμο. Κατ' ἐμέ, ἃς ἐπιτραπεῖ ἡ ἀγία του ψυχῆ, νὰ εἴπω ὅτι κακῶς ἔκανε νὰ παραιτηθεῖ. Δὲν ἔπρεπε νὰ παραιτηθεῖ. Ἐπρεπε νὰ μείνει. Ἀλλὰ εὐγενῆς χαρακτήρ. Εἶπε ἐὰν ἔμενα μὲ θεωρεῖτε ὡς Ἰωνᾶν, ρίξτε μοὶ στὴ θάλασσα ἵνα γαληνεύσει ἡ ἐκκλησία. Ἐφυγε. Ἀλλὰ προτοῦ νὰ φύγει τοὺς ἐκάλεσε ὅλους καὶ τοὺς εἶπε. Πῶς τελίωσε; Τεκνία μου, μέμνησθε τὸν λιθασμόν μου. Τεκνία μου, λεεί. Παιδιά μου νὰ θυμᾶστε τοὺς λιθασμούς. Τίς πέτρες. Ὑπὸ βροχὴν λίθων ἐξήσκει τὸ ἱερόν του ἔργον. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄνδρες αὐτοί. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν πλέον διὰ τὸν ἥρωα, ὄντως ἥρωα τοῦ ἄμβωνος; Τὸν βασιλέα τοῦ ἄμβωνος. Τὸν παγκόσμιον αὐτὸν χρυσορρήμονα. Δὲν ὑπάρχει... Ὅμιλοῦν τινὲς γιὰ Κικέρωνα. Ὅμιλοῦν τινὲς γιὰ Δημοσθένη. Ὅμιλοῦν γιὰ ἄλλους ρήτορας. Τοὺς διάβασα. Ὅλους τοὺς νικάει ὁ υἱὸς τῆς Ἀνθούσης. Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος.

Πέλαγος ἀπέραντο. Ρήτωρ ἰσχυρὸς καὶ πανίσχηρος. Εἰς τὴν σκέψην του, εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, εἰς τὴν ὅλην δομὴν τοῦ λόγου του. Ἐκεῖνος πλέον ἔφτασε στὴν πόλη. Ὁ λόγος τοῦ ἦταν καυτήριον. Ἦλεγξε. Ποῖον δὲν ἤλεγξε; Ἦλεγξε τοὺς πλουσίους γιὰ τὴν ἀσπλαγχνία τους. Ἦλεγξε τίς πλούσιαι γυναῖκες ποῦ ἐδημιούργουν τὰς αὐλὰς εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ οἱ ὅποιοι διαρκῶς διοργάνωναν χοροὺς καὶ χοροεσπερίδας. Ἦλεγξε τοὺς κληρικούς, οἱ ὅποιοι ἔζουν βίον ἀνηθικότητος καὶ φαυλότητος. Καὶ ἔζουν μετὰ γυναικῶν, τὰς περιβοήτους ἠνισαύτους. Ἦλεγξε, ἤλεγξε, ἤλεγξε ... Καὶ ὁ ἀδερφός του; Ἡ γλῶσσα του, ἀπλώθηκε. Φωτεινὴ ἀπλώθηκε ἡ γλῶσσα του. Καὶ ἔφτασε ποῦ ἡ γλῶσσα του; Ὡς ἡ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. Ὡς ἡ γλῶσσαν τῶν ἄλλων τῶν προφητῶν. Ἐφτασε ἡ γλῶσσα τοῦ μέχρι τὰ ἀνάκτορα. Καὶ ἐκεῖ ἤλεγξε τὴν Εὐδοξία, τὴν αὐτοκράτειρα, τὴν αὐτοκρατορίσσα. Γιατί τὴν ἤλεγξε; Γιατί αὐτὴ, φαντασμένη καὶ ὑπερήφανος, ἐκμεταλλευομένη τὸν ἀσθενῆ χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός τῆς Ἀρκαδίου ἔστησε ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν ἄγαλμα. Χρυσοῦν ἄγαλμα. Οἱ κόλακες ἔδωσαν χρυσὸν καὶ ἔφτιασαν ἓνα χρυσοῦν ἄγαλμα. Καὶ ἀπέναντί της Μητροπόλεως ἐνῶ αὐτὸς ἐλειτούργει, ἐνῶ αὐτὸς ἐδίδασκε, αὐτοὶ ἀπ' ἔξω ἔφτιαξαν ἓνα χρυσοῦν ἄγαλμα. Καὶ ὄρισαν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἐχόρευον ὅλοι, καὶ ἐλιβάνιζον συνεχῶς τὸ ἄγαλμα τῆς αὐτοκρατείας ὡσάν νὰ ἦταν αὐτὴ μία θεὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Δὲν τὰ ἀνέχθη αὐτὰ ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Καὶ ἐξεφώνησε πλείους λόγους ἐναντίον αὐτῶν.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι μία νύχτα, ἀπόσπασμα στρατιωτικῶν τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἐξεδίωξε. Καὶ ἀπέθανε 1000 χιλιόμετρα μακρὰν, εἰς τὰ ἄγρια κακοτράχαλα βουνὰ τῆς Ἀρμενίας. Λέγω, ἐπισφραγίζων τὰ χεῖλη του, ὅτι τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του. Τοῦ ἡρωϊκοῦ τοῦ θανάτου, κατάκοπος, συρόμενος μᾶλλον, τὸν ὀδήγησαν μέσα σὲ μία ἐκκλησιὰ ἔρημον, μακρὰν των πνευματικῶν του τέκνων. Ἡρώας τῶν ἡρώων. Μαχητῆς καὶ γίγας. Ὅτι καὶ ἂν εἶπαμε γιὰ τὸν Χρυσόστομον, εἶναι κατώτερόν της πραγματικότητος καὶ ὅτι... Ἄς μὴν πιστεύουν οἱ ἄπιστοι. Ἐμεῖς πιστεύομεν. Ὅτι εἶδε ὄραμα τῆ νύχτα, τὰ μεσάνυχτα καὶ λέγει. Ἰωάννη ἀδελφὲ θάρσει. Αὔριο μαζί θὰ εἴμεθα. Ἦταν τὸ ὄραμα τοῦ Ἁγίου του χωρίου ἐκείνου ποῦ ἐμαρτύρησε, καὶ τὴν ἄλλη μέρα παρέδωσε τὰ πάντα. Τὰ πάντα. Δὲν εἶχε πλέον... Καὶ ἐτελείωσε τὸν λόγον του. Ἐσφράγησε τὰ χεῖλη του μὲ τὸν ἀθάνατον αὐτὸν λόγον. «Δόξα τῷ Θεῷ, πάντων ἕνεκα».

Ἰδοὺ ἀγαπητοί μου. Δι' ὀλίγον. Διατελλῶ ὑπὸ τὸ κράτος συγκινήσεως, διότι τοὺς τρεῖς αὐτοὺς πατέρας τοὺς διαβάζω τακτικὰ καὶ τοὺς ἀγαπῶ. Ἐπιτρέψατε μοὶ νὰ σᾶς κάνω μία ἐξομολόγησι. Ὅταν στὶς διάφορες θλιβερὰς περιπέτειες τοῦ βίου μου, μοῦ συμβαίνουν γεγονότα θλιβερά, καὶ δὲν ἔχω πουθενὰ ἄλλοῦ καταφύγιον, τότε ἀνοίγω Βασίλειον, τότε ἀνοίγω Γρηγόριον Θεολόγον, καὶ τότε προπαντῶς ἀνοίγω ἱερὸν Χρυσόστομον. Καὶ τὸ παράδειγμά του μὲ ἠλεκτρίζει καὶ μένα τὸν μικρὸν ἐπίσκοπον. Νὰ συνεχίσω τοὺς ἀγῶνας (...).

Καὶ τώρα ἀγαπητοί μου ἀπὸ τῆ σκοπιὰν τῶν τριῶν ἱεραρχῶν, ἃς ρίψωμε ἓνα βλέμμα εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐν πρώτοις ἃς ρίψωμε ἓνα βλέμμα εἰς τὰ σχολεῖα μας. Στὰ σχολεῖα μᾶς λέγουν οἱ παιδαγωγοὶ ὅλοι ὅτι πρέπει τὸ παιδί νὰ τὸ κάνουν προσωπικότητα. Ἀλλὰ ὅταν λένε προσωπικότητα τί ἐννοοῦν; Κυρίως εἶναι ἐποχὴ μας... ἢ παιδεία εἶναι... Ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, ἢ δική μας παιδεία εἶναι, λέγω μία λέξι ποῦ θὰ ἐρμηνεύσω ἀμέσως. Γιὰ κείνους οἱ ὅποιοι ξέρουν λίγα γράμματα. Ἡ παιδεία ἐδῶ στὸ ἔθνος μᾶς εἶναι μία νοσιαρχικὴ παιδεία. Δηλαδή ὅτι τὸ κέντρον εἶναι τὸ μυαλό. Νὰ φορτώσουμε τὸ μυαλό μὲ γνώσεις. Τὸ παιδί νὰ μάθει. Νὰ μάθει. Τὸ φορτώνουμε. Τὸ ὑποχρεώνουμε. Νὰ μάθει καὶ γαλλικὰ καὶ ἀγγλικὰ καὶ ἄλλες γλώσσες. Τὸ βασανίζουμε συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως. Νὰ κάνουμε τὸ κεφαλάκι τοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ σκοπός; Τὸ μυαλό; Νὰ γίνῃ ἐπιστήμων; Ἡ μορφώσι τοῦ μυαλοῦ; Ὅχι ἀδέλφια μου, ὄχι. Τὸ μυαλό, ἔχει τὴν ἀξίαν της, καὶ τὸ μυαλό ἐδημιούργησε ἢ ἐπιστήμη μας, ἀλλὰ τὸ μυαλό δὲν πρέπει νὰ μείνῃ χωρισμένο ἀπὸ τὴν καρδιά. Ὅτι πρέπει ἢ μόρφωσις, ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου, τῆς διανοίας νὰ συνοδεύεται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς καρδιάς. Διότι τὰ γράμματα χωρὶς Θεό...

Δὲν ἔκανε νὰ φύγῃ ἀπὸ τοὺς τσοπαναρέους. Πηγαίνω καὶ τοὺς βλέπω. Πάνω ψηλά, κάθονται ἐκεῖ μὲ τὰ προβατάκια τους. Μὲ τὰ γιδάκια τους. Ἄκοῦν τὴν καμπάνα. Προσεύχονται. Παρακαλοῦν τὸ Θεό. Νηστεύουνε. Ἄγνοί. Παιδιά, πολύτεκνοι. Ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τῆς Πίνδου κεῖνα ψηλά. Ἐχω μιὰ χαρὰ καὶ ἀγαλίαση ἅμα τοὺς βλέπω. Ἄμα κατεβαίνω ἀπ' τὸ βουνὸ καὶ κατεβαίνω κάτω στὴν πόλιν καὶ συναντῶ μικροὺς καὶ μεγάλους, ποῦ ἔχουν διαμορφώσει ἓνα χαρακτῆρα, βλέπω... Πόσο δίκιο εἶχε ὁ Παπαδιαμάντης ποῦ τοὺς ἐγκωμίασε εἰς τὰ ἀθάνατα ἀριστουργήματά του. Δὲν θὰ καταστραφεῖ ὁ κόσμος ἀπὸ τοὺς τσοπαναρέους καὶ βοσκούς. Θὰ καταστραφεῖ ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ ἄθεα γράμματα. Μάλιστα. Αὐτοὶ ποῦ θὰ πετάξουν ψηλὰ ἐπάνω. Ποῦ θὰ πάρουν τὰ ἀεροπλάνα, καὶ θὰ ἀνεβοῦν ψηλὰ-ψηλὰ-ψηλά, καὶ μετὰ ἀπὸ κεῖ, ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα αὐτὰ τὰ μαῦρα τα κατηραμένα, θὰ πιέσουν τὰ κουμπιά καὶ θὰ ρίξουν κάτω στὸν κόσμον, τὰς βόμβας τὶς ἀτομικὰς, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀγρόται, ἀγράμματοι ἄνθρωποι. Εἶναι ἐπιστήμονες. Οἱ ἐπιστήμονες τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας. Καὶ εἶχε δίκιο ὁ παπουλάκος. Ἐνας ἡρώας της... Ποῦ ἓνας καλόγερος, ἀγράμματος μὲν ἀλλὰ πιστός, ποῦ περνώντας τῆς μάνης τὰ βουνὰ καὶ τὴν πελοπόννησον. Αὐτὸς λοιπὸν ἐπροφήτευσεν καὶ εἶπε ὅτι Ἑλλάς, δὲν θὰ δεῖς καλὰς ἡμέρας, διότι τὰ ἄθεα γράμματα, τὰ ἄθεα γράμματα θὰ καταστρέψουν τὴν ἀνθρωπότητα. Ναί, τὰ ἄθεα γράμματα. Καὶ δυστυχῶς πρὸς τὰ

ἐκεῖ πηγαίνουμε ἀδέλφια μου. Πρὸς τὴν ἄθεον παιδεία, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος. Ἐὰν τὸ αἰσθανόταν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ἔπαιρνε ρόπαλα. Ρόπαλα! Καὶ θὰ χτυποῦσαν οἱ καμπάνες καὶ θὰ δημιουργοῦσε μεγάλη ὁ πειρασμὸν.

Σᾶς εἶπα στὴ προηγουμένη μου ὁμιλία ὅτι γίνεται σκέψις ἀκόμα ἀπὸ μερικοὺς ἐγκεφάλους. Νοσιαρχικοὺς ἐγκεφάλους οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὸν ἄνθρωπο ὅτι δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ μόνον ἀπὸ τὴν ὕλη. Ἀπὸ μερικοὺς τούτους παιδαγωγούς, ἀθέους καὶ ἀπίστους γίνεται σκέψις νὰ σβήσουν τὸ θρησκευτικὸν μάθημα, καὶ ἀντὶ θρησκευτικὸ μάθημα νὰ διδάξουν, νὰ βάλουν στὰ νηπιαγωγεῖα, στὰ σχολεῖα, παντοῦ. Νὰ βάλουν 3 ὥρες, σεξουαλικὸ μάθημα. Στὶς ἡμέρες, τὶς σκληρὲς ἡμέρες τῆς συγχύσεως, πρὸ 35 χρόνια. Πᾶνε 35 χρόνια. Περίοδευα πάνω στὴ Μακεδονία. Πηγαίνοντας σ' ἓνα χωριό, πάω στὸ σχολεῖο. Ἀνοίγω τὸ σχολεῖο. Μπαίνω μὲς στὸ σχολεῖο. Βρῆκα τὸ δάσκαλο ἐκεῖ, χτύπησα τὸ δάσκαλο. Τί εἶδα; Ὅτι ὁ δάσκαλος, προκομένος, ὑλιστής, ἄθεος, δὲν πίστευε τίποτα. Συμφορὰ γιὰ τὸ μικρὸ χωριό. Γιὰ τὴν κοινωνία ἐκείνη. Δάσκαλος, παιδί, μαθητής, ἀνταξίου διδασκάλου του. Αὐτὸς ὁ δάσκαλος εἶχε ξεκρεμάσει τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν αἴθουσα διδασκαλίας καὶ τί κρέμασε; Τὸ χιμπατζή. Ἐνα χιμπατζή. Καὶ μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι ὀλίγοι αὐτοὶ ποῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ξεκρεμάσουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἑσταυρωμένου καὶ ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ ἀπὸ τὰ δικαστήριά μας καὶ ἀπὸ παντοῦ. Τὸ δὲ δυστύχημα εἶναι ὅτι ἡ βουλή τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔχει τὴν εἰκόνα τοῦ ἑσταυρωμένου. Ὅταν ἓνας βουλευτὴς ὑπέδειξε καὶ εἶπε ὅτι ἐδῶ ποῦ συνεδριάζουμε πρέπει νὰ μᾶς φωτίζει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι πρέπει νὰ κρεμάσουμε μία εἰκόνα τοῦ ἑσταυρωμένου νὰ μᾶς βλέπει, ψηλά, πῶς σκεπτόμαστε, τί κάνουμε... Ἀμέσως, τὸν ἀποδοκίμασαν ὅλοι. Ἐδῶ λέει παπαδίστικα δὲ θέλωμε. Λοιπὸν καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ λέγω: ἓνα ἔθνος, ἓνα κράτος ποῦ δὲ θέλει νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὸν Χριστό, θὰ τὸ κυβερνήσουν οἱ τύραννοι, οἱ χειρότεροι τύραννοι. Καὶ ἓνα κράτος ποῦ δὲν κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ Θεό, θὰ τὸ κυβερνήσει ὁ διάβολος, καὶ τὰ ὄργανα τοῦ διαβόλου.

Πᾶμε λοιπὸν πρὸς ἄθρησκον παιδεία. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μείνει ἄθρησκος παιδεία, πρέπει νὰ καλλιεργήσουμε ὄχι τὸ μυαλό, νὰ καλλιεργήσουμε προπαντῶς τὴν καρδιά. Καὶ ὁ Ἕλληνας εἶναι καρδιά. Ὁ Γερμανὸς εἶναι μυαλό. Ὁ ἄγγλος εἶναι μυαλό. Ὁ Ἀμερικάνος μυαλό. Οἱ Ρώσοι ἔχουν κάποια διαφορά. Κάτι ἔχουν, μυστικοπάθεια. Ἐχουν μία καρδιά ποῦ μυστικοπαθῶς συλλαμβάνει τὸ Θεό. Ἀλλὰ μέσα ἡ Ἑλλάς εἶναι καρδιά. Καὶ δὲν πρέπει νὰ σβήσει ἡ καρδιά. Καὶ ὅτι ἔπραξε ἡ Ἑλλάς ἡ μικρὰ μας πατρίδα τὸ ἔγραψε «μὲ τῆς καρδιᾶς τὸ φύλλωμα», ὅπως λέγει ὁ ποιητής. Καρδιά εἶναι ἡ Ἑλλάδα, ἀλλὰ στὴν καρδιά δὲν γίνεται καμμία προσπάθεια νὰ καλλιεργήσω μὲ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἀγάπης πρὸς ὅτι εἶναι εὐγενὲς καὶ ὑψηλόν. Ὅταν ἡ μικρὰ αὐτὴ χώρα. Ὅταν ἐδῶ ἡ Ἀθῆνα ποῦ ἦταν, 5000. 5000 ἄνθρωποι. Καλυβάκια ἦταν ἐδῶ πέρα στὴν Ἀθῆνα, καὶ τώρα εἶναι δυὸ ἑκατομμύρια. Νέα συμφορὰ τὸ ἔθνος, αὐτὴ. Ὅποιος κατορθώσει νὰ ἀδειάσει τὴν Ἀθῆνα, καὶ νὰ γίνῃ ἡ Ἀθήνα, 100.000 εἶναι ὁ μεγαλύτερος εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Λοιπὸν μέσα ἐδῶ στὴν Ἀθῆνα ποῦ ἦταν τότε 5000, τότε ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα, ποῦ ἐλευθερώθηκε ὁ τόπος καὶ ἀκόμα πρωτεύουσα ἦταν τὸ Ναύπλιο, ἐπῆγε μία ἀντιπροσωπεία στὸν Κοραή, τὸν διδάσκαλον τοῦ γένους. Τοῦ ὁποῖου τὸ ἄγαλμα στολίζει τὰ προπύλαια τοῦ πανεπιστημίου. Ἦταν πλέον γέρος ὁ Κοραῆς, 90 περίπου ἐτῶν, 85 ἐτῶν. Διδάσκαλε ἐσὺ ποῦ ξέρεις πολλὰ πράγματα, θὰ φτιάξουμε σχολεῖα στὴν Ἀθῆνα. Δόξα σοὶ ὁ Θεὸς εἶπε ὁ Κοραῆς. Διδάσκαλε θὰ ἀνοίξουμε γυμνάσια. Δόξα σοὶ ὁ Θεός. Διδάσκαλε σκεπτόμαστε νὰ κάνουμε καὶ πανεπιστήμια. Δόξα σοὶ ὁ Θεός, ἔλεγε ὁ Κοραῆς. Ε, παιδιὰ, τοὺς λέγει. Σηκώθηκε πάνω ὁ Κοραῆς. Δυσκόλα – δύσκολα, ὅπως περπατοῦσε, παράλυτος ὅπως ἦταν καὶ παράλυτος, παίρνει στὰ χέρια τοῦ τὸ εὐαγγέλιο καὶ τοὺς λέγει. Καὶ βάζει τὸ χέρι του στὴν καρδιά καὶ λέγει. Καλλιεργήσατε ἂν θέλετε Ἑλλάδα μεγάλη. Ἐὰν θέλετε μεγάλη Ἑλλάδα καὶ ὑψηλή. Ἐὰν θέλετε Ἑλλάδα εὐτυχισμένη, καλλιεργήσατε τὸ στήθος τῶν παιδιῶν! Στὸ στήθος τῶν παιδιῶν. Στὸ στήθος τῶν παιδιῶν, μάλιστα. Ἐνα δρᾶμι ἀρετῆς ἔχει ἀξία

παραπάνω από 10 τόνους ανθρωπίνης γνώσεως. Και αυτή ή γνώσις, και αυτή ή άρετή. Και τὸ εἶπε ὁ Πάυλος, και τὸ εἶπαν και ἀρχαῖοι προγονοὶ μας. "Ὅτι «πᾶς ὁ ἐπὶ γῆς χρυσός, και ὁ ὑπὸ γῆ χρυσός οὐκ ἀντάξιός. Και ή γνώσις φυσιεῖ, ή δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ». Η γνώσις εἶναι τὸ μυαλό. Η ἀγάπη εἶναι ή καρδιά. Αὐτή τήν καρδιά τήν ἔχουμε ἀφήσει ἀκαλλιέργητον. Και δυστυχῶς ἀπὸ τέτοια παιδεία, θὰ προέλθει ή καταστροφή τοῦ ἔθνους μας. Ἐὰν ἐντῶ μεταξύ δὲν ξυπνήσουμε ἀπὸ τὸν λήθαργον, τὸ ἔθνικὸν αὐτὸν λήθαργον, και θρησκευτικὸν λήθαργον.

Τὸ ἕνα δίδαγμα εἶναι ὅτι οἱ πατέρες αὐτοὶ μας δεικνύουνε τὸν αὐτὸν δρόμον τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς νέας γενεᾶς. Ἀλλὰ οἱ πατέρες αὐτοὶ, ὁ ἰ τρεῖς ἱεράρχαι, ὑπῆρξαν ἀκόμα και τὰ ὑποδείγματα ποιμαντικοῦ βίου. Ποιμένες. Ὑποδείγματα ποιμένων, πραγματικῶν ποιμένων ὑπῆρξαν. Ὡ, ἀδελφοί μου! Πῶς νὰ σᾶς ὁμιλήσω; Πῶς νὰ σᾶς ἐκφραστῶ; Πῶς νὰ ἐκφράσω τὸ θαυμασμό μου ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἡρώων αὐτῶν τοῦ πνεύματος, τῆς ἀρετῆς;

Κάποτε διάβαζα ὅτι κάτω ἐκεῖ στὸν Νεῖλο ποταμό, ὑπάρχουν πυραμίδες τοῦ Χέωπος. Ψηλές. Εἶναι πολὺ ψηλές. 100 μέτρα, 150, 200 μέτρα... Κτίρια παμμεγέθη κτίρια. Ὅποιος πάει στὶς πυραμίδες, και ὁ πιὸ ψηλός, ὅταν σταθεῖ στὴ ρίζα τῆς πυραμίδος και κάνει ἔτσι ἀπάνω. Πῶ, πῶ! Βλέπει τὸν ἑαυτὸ τοῦ νᾶνο... Ἐκμηδενίζεται. Τὸ ψηλότερον ἀνάστημα ἐκμηδενίζεται μπροστὰ στὸ ὕψος τῶν πυραμίδων τοῦ Χέωπος. Ἔτσι ἀκριβῶς ἀδελφοί μου. Κι ὅταν και ἐμεῖς πλησιάσωμε κοντὰ στᾶς πυραμίδας αὐτᾶς τοῦ πνεύματος, και ρίξωμε μία ματιά, στὰ ἀετώματα τῶν ἰδεῶν και τῶν σκέψεῶν των και τῶν αἰσθημάτων και τῶν βουλήσεῶν των, τότε αἰσθανόμεθα πόσο μικροὶ εἴμεθα. Ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν γίγαντες. Ἡμεῖς νᾶνοι. Ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν κολοσσοί. Ἐμεῖς μηδαμνότητες. Ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν πλατάνια. Πλατάνια! Στὴ θέση τῶν πλατανιῶν τώρα τί εἶναι. Για φανταστεῖς νὰ βλέπεις ἕνα πλατάνι, και ξαφνικὰ το πλατάνι νὰ φεύγει ἀπὸ τὴ θέση του. Και ἐκεῖ ποῦ εἶναι πλάτανος νὰ δεῖς ἕνα κακιασμένο θάμνο. Ὅποια λοιπὸν ἐντύπωση δημιουργεῖ ή εἰκὼν τοῦ πλατάνου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ θάμνου. Τοιαύτην ἐντύπωση τὴν ὅποια δημιουργοῦν σήμερα ή θεά μέσα στὴν ἐκκλησία μᾶς τοῦ Χριστοῦ. Στερούμεθα ἀνδρῶν με ὑψηλὸν φρόνημα με γενναίας καρδίας. Με βουλήσεις ἀδαμαντίνας. Η Ἑλλάς. Η κρίσις. Διέρχεται ή ἐκκλησία μᾶς μία κρίση βαθυτάτη. Ὅπως εἶπα πρέπει νὰ νοιώσωμε. Πές μου. Πές μου. Σᾶς εἶπα ἀντὶ ὀλίγον, και χειροκροτήσατε. Σᾶς εἶπα τί εἶναι κληρικὸς. Κληρικὸς εἶναι αὐτὸς ποῦ δὲν ἔχει δραχμὴν. Δὲν ἔχει δραχμὴν. Ποῦ ἔχει μόνο το Θεὸν κληρονομία. Κληρικὸς ποῖος εἶναι; Ποῖος εἶναι; Ὑπάρχουν 2 κατηγορίαι κληρικῶν. Η μία κατηγορία κληρικῶν, ὑπάρχουν μέσα εἰς τὴν Ἑλλάδα, πτωχαδάκια παπάδες. Και ἱεροκήρυκες τίμιοι, και Θεολόγοι. Και ἐπίσκοποι ἀκόμα. Ὑπάρχουν μέσα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν. Μικρὰ βέβαια ἀναστήματα ἐν συγκρίσει με τὰ μεγάλα ἐκεῖνα ἀναστήματα ποῦ ἀνέδειξε ή ἱστορία τοῦ γένους μας και ή ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπάρχουν ἱερεῖς οἱ ὅποιοι, και κληρικοὶ ποῦ ζοῦν... Εἶναι 2 κατηγορίες. Εἶναι ἄλλοι ποῦ ζοῦν ἀπὸ τὴ θρησκεία. Ἐμπόροι. Χριστέμποροι. Χριστέμποροι. Ποῦ ἀξίζει τὸ φραγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ναί. Ποῦ ἔχουν κάνει μαγαζὶ και ἔχουν δίκαιο οἱ ἄθεοι κομμουνισταὶ ποῦ λέγουν ὅτι ή ἐκκλησία εἶναι ἕνα μαγαζὶ. Ὅταν κοιτάξουμε... Και κάνουν τὴ μεγαλυτέρα καταστροφή μέσα εἰς τὴν ἐκκλησία. Ὑπάρχουν κληρικοὶ οἱ ὅποιοι ζοῦν ἀπὸ τὴ θρησκεία. Τὴν ἔχουν ἔχουν τὴ θρησκεία γελάδα, τὴν ὅποια ἀρμέγουν και βόσκουν. Και ἀρμέγουν τὰ πρόβατα χωρὶς νὰ τὰ βόσκουν. Ἀλλὰ ὑπάρχει και μία ἄλλη κατηγορία κληρικῶν οἱ ὅποιοι δὲν ζοῦν ἀπὸ τὴ θρησκεία. Ζοῦν δία τὴν θρησκεία. Ὅπου συναντήσετε τοιοῦτον κληρικὸν νὰ τὸν σεβαστεῖτε, νὰ τὸν ὑπολειφθῆτε. Εἶναι τὰ τελευταῖα λείψανα μίας μεγάλης γενεᾶς, τῶν προγόνων ἡμῶν οἱ ὅποιοι δημιούργησαν τὴν ἐλεύθερη πατρίδα. Λοιπὸν ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα. Κληρικὸς ἴσον θυσία. Και θυσία ὑπάρχει.

Δὲν θά... Θὰ εἶναι ἴσως. Θὰ προσβάλω. Εἶμαι τόσο δύσκολος σὲ ἐπαίνους ἀνθρώπων, και εἶμαι μάλλον ἐλεγκτής. Ἀλλὰ θὰ προσβάλω ἐδῶ τὴν ταπεινοφροσύνη ἐνὸς ποῦ ἐβρίσκεται ἐδῶ μέσα εἰς

τὸ κέντρον. Ταπεινὸς ὅσον ὀλίγοι. Ὑψηλὸς στὸ φρόνημα ὅσων ὀλίγοι. Εὐγενὴς ὅσων ὀλίγοι. Ἡρωας τῶν καλαβρύτων. Σηκώθηκε στὰ Καλάβρυτα. Τότε ποῦ ἔτρεμον οἱ πάντες καὶ ἀνέβηκε πάνω στὰ ψηλὰ βουνά, ὅταν μέσα οἱ Οὐνοὶ ἔσφαζαν 700-800 παιδιά. Καὶ ἔσπερναν τὸ θάνατο. Ἐνας κληρικὸς στάθηκε στὸ ὕψος του. Καὶ ἀνέβηκε ψηλά, πάνω στὰς κορυφᾶς τοῦ Χερμοῦ, καὶ ἔσωσε τὸ υπόλοιπόν του πληθυσμοῦ. Καὶ αὐτὸς σήμερα εἶναι ἐκτὸς ἔδρας. Ἔναι ὁ Ἅγιος Ἀλεξανδρουπόλεως. Καὶ ὅμως αὐτοὶ οἱ τίμοι κληρικοὶ οἱ ὁποῖοι ἐργάσθησαν μέσα εἰς τὸ ἔθνος των, ἀσχέτως κομματικῶν ἀντιλήψεων καὶ φρονημάτων, ὑπεράνω κομμάτων, αὐτοὶ ποῦ δούλεψαν μὲς στὸ ἔθνος, καὶ κοπίασαν γιὰ τὸ ἔθνος, καὶ ἐπότισαν τὸ ἔθνος μὲ τὰ δάκρυά τους καὶ μὲ τὸν κόπο καὶ τὴ θυσία τους. Αὐτοὶ ποῦ ζήσανε ὄχι ἀπὸ τὴ θρησκεία, ἀλλὰ διὰ τὴ θρησκεία. Αὐτοὶ σήμερα 11 ὑπέροχοι ἱεραποστολικοὶ ἄνδρες ἐβρίσκονται ἐκτὸς ἔδρος διατὶ τὸ θέλει ὁ Σεραφεῖμ.

Ἀλλὰ ἀδελφοί μου μετὰ τὴν παρέκβαση αὐτὴ ποῦ τὴν ἐπέβαλλε ἡ ρύμη τοῦ λόγου, ἔχω ἀδελφοί μου νὰ εἶπω τὰ ἐξῆς ὀλίγα καὶ τελειώνω. Σὰς ἔδειξα μὲ ἀδρὲς γραμμὲς τὴν εἰκόνα τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ὡς προσωπικοτήτων. Σὰς εἶπα ὅτι ἔχουν φωτεινὸν νοῦν. Σὰς ζωγραφίσαι τὴν καρδιά τοῦς τὴν ἀπέραντη, τὴν πλατεῖα τοῦς καρδιά ποῦ χωρίζουν τὸν κόσμον ὀλόκληρον. Σὰς παρουσίασα τὴν ἀδαμάντινη θέλησή τους ποῦ ἀντιστάθηκε ἐνώπιον βασιλέων. Καὶ ἦτανε μία ψυχὴ μεγάλη καὶ ἡρωική. Τώρα τιμῶντες τὴν ἱερὰν μνήμη τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. Τῶν ἀθανάτων τούτων ἡρώων. Τῶν καυχημάτων τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Διότι Ἕλληνες ὑπῆρξαν, ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐλάλησαν. Τὰ συγγράμματα τοῦ Χρυσοστόμου ἔχουν μεταφραστῆ στὶς περισσότερες γλῶσσες τοῦ κόσμου. Καὶ στὰ Ρωσικὰ τελευταῖα μεταφράζονται. Μέχρι καὶ ἐδῶ, εἶναι πρὸς τιμὴν, ὅτι ἀρχίζουν οἱ μεταφράσεις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῶν ἄλλων πατέρων. Λοπὸν τιμῶντες τὰ ἱερὰ μνήματα, θὰ ἦτανε παράλειψις. Σημαντικὴ παράλειψις. Μεγάλη παράλειψις. Καὶ ἀγνωμοσύνη ἀκόμα εἰς τὸν Θεὸν ἐὰν δὲν μνημονεύονται στοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς ἄντρας. Δὲν μνημονεύομεν, δὲν ἐνθυμούμεθα τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ ἱερὰ εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλωμεν τοὺς τρεῖς μεγάλους ἄνδρας. Διότι ἀγαπητὸ μου ἀκροατήριον, κανεὶς δὲ γεννήθηκε ἀπὸ βράχο. Μιὰ μάνα μᾶς ἔφερε στὸν κόσμον. Καὶ πίσω ἀπὸ κάθε μεγάλον ἄνδρα, ἢ πίσω ἀπὸ ἕνα κακοῦργο, μιὰ μάνα εἶναι. Καὶ ἡ μάνα εἶναι κυρίως ὑπεύθυνος ἐὰν τὸ παιδί θὰ πάει στὴ φυλακὴ, στὴ καρμανιόλα. Ἐὰν τὸ παιδί γίνῃ ἄγγελος ἢ δαίμονας. Καὶ πίσω λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ἀραγοὺς αὐτοὺς ἄνδρας ἐβρίσκονται ἅγιοι μητέρες, αἰμίμηται μητέρες ἅγιες μητέρες. Ἡ μητέρα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου ἦταν ἡτο ἢ Ἐμμέλεια μὲ τὰ ἐννιά παιδιά της. Ἡ Μητέρα τοῦ Γρηγορίου ἦταν ἡ Νόννα ἢ Ἁγία. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ Χρυσοστόμου, χήρα 18 ἐτῶν. ἦταν ἡ Ἀνθοῦσα ἢ ἀλησμόνητος. Ὡ μητέρες ἅγιοι, ποῦ μᾶς κάνατε νὰ θυμηθοῦμε τὰς δικᾶς μᾶς μητέρας ὄλων μας. Ὡ ἅγιοι μητέρες! Πῶς (...) ἔχετε φύγει ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ πῶς τραβούσατε εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐνώπιόν των τέκνων σας καὶ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ ὀλόκληρος ἢ οἰκουμένη θαυμάζει τὸν ἡρωισμό σας. Ἄν δὲν ὑπῆρχε ἢ Ἐμμέλεια δὲν θὰ ὑπῆρχε Βασίλειος. Ἄν δὲν ὑπῆρχε Νόννα δὲν θὰ ὑπῆρχε Γρηγόριος. Ἄν δὲν ὑπῆρχε Ἀνθοῦσα δὲν θὰ ὑπῆρχε Χρυσόστομος. Ἄς τιμήσωμεν λοιπὸν μαζὶ μὲ αὐτοὺς καὶ τὰς ἁγίας αὐτῶν μητέρας.

Καὶ τελειώνοντας τὸν λόγον ἔχω νὰ εἶπω τὰ ὀλίγα ἀκόμα ἐξῆς ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῶν μητέρων. Πάσχωμεν ἀπὸ ἔλλειψιν ἱερέων ἀδελφοί μου. Ἔχουμε νὰ εἶπωμεν ὅτι ἔχουμε, πάσχωμε ἀπὸ ἔλλειψη ἱερέων. Χίλια χωριὰ στὴν Ἑλλάδα, ἰδίως στὴ Μακεδονία στὰ ἄκρα τῆς πατρίδος δὲν χτυπᾶν καμπάνες. Δὲν ὑπάρχουν ἱερεῖς. Καὶ ἀναγκάζεται τὸ κράτος καὶ ἡ πολιτεία νὰ ἐκλέξει, νὰ ἐκλέγομεν ὀλιγογραμμάτους ἱερεῖς. Μόλις διαβάζωμε τὸν ἀπόστολο, τὸ εὐαγγέλιον κλπ. Ε, σὰς ἐρωτῶ. Πῶς θὰ μπορέσωμεν μὲ αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς λιγογραμμάτους, νὰ πολεμήσωμεν τὴν φοβερὰν λερναίαν ὕδραν τῶν αἰρέσεων καὶ ἰδίως τοὺς Χιλιαστᾶς; Πῆγε ἕνας σὲ ἕνα χωριό. Ἅγιος ὁ παπᾶς. Ἀμέσως παίρνει τηλέφωνο, Δέσποτα, κλαίοντας. Τί ἔχεις; Δέσποτα μετανοῶ ποῦ ἔγινα παπᾶς. Σὲ παρακαλῶ στείλει τὸν θεολόγο, τὸν ἱεροκλήρικα. ἦρθε δαίμονας στὸ χωριό. Δὲν μπορῶ νὰ τὰ βγάλω πέρα. Δὲν μπορῶ. Θέλει γλῶσσα. Θέλει ἐπιχειρήματα. Θέλει Θεολογία. Καὶ

ἀναγκάστηκα καὶ ἔστειλα Θεολόγο. Λοιπὸν θὰ ἔπρεπε κάθε χωριό μας νὰ ἔχει θεολόγον καὶ ἱεροκήρυκα. Καὶ τότε ἡ ἑλλάς θὰ ἦτο μεγάλη καὶ ὑψηλή. Δὲν ἔχουμε ἱερεῖς. Δὲν ἔχουμε ἱεροκήρυκας, πιστοὺς καὶ ἀφοσιωμένους. Δὲν ἔχουμε ἱεραποστολικά πρόσωπα. Μανάδες, παιδιὰ ποῦ μ' ἀκοῦτε. Νεότις ποῦ περικυκλεῖ ἐδῶ. Παιδιὰ ἐμεῖς σβήνομε. Εἶναι ἡ δύσις τοῦ βίου μας. Σεῖς εἶστε ωραία ἀνατολή. Ἡ ἑλλάς ἔχει ἀνάγκη καὶ διδασκάλων καὶ καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι νὰ καλλιεργήσουν βαθιὰ στὶς ψυχὰς τῶν παιδιῶν μας. Ἐχει ἀνάγκη ἰατρῶν, οἱ ὅποιοι νὰ περιποιηθοῦν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐχει ἀνάγκη γενναίων ἀξιωματικῶν. Ἐχει Πλαστήρα, οἱ ὅποιοι θὰ ὑποστηρίξουν τὰ ὄρια τῆς πατρίδος μας. Ἐχει ἀνάγκη δικαστῶν. Ἐχει ἀνάγκη δικηγόρων. Ἐχει ἀνάγκη μηχανικῶν. Ἐχει ἀνάγκη ὄλων ὄλων των ἐπιστημόνων της. Ἀλλὰ προπαντὸς ἡ ἑλλάς, νούμερο ἓνα, ἔχει ἀνάγκη ἱερέων. Ἱερέων! Ὑψηλό το φρόνημα. Ἱερέων γιγάντων. Ἱερέων μιμητῶν τῶν 3 μεγάλων ἱεραρχῶν. Ὡ ἑλλάς γλυκυτάτη πατρίς μας. Εἶθε νὰ ἀνατείλουν τοιάυται ἡμέραι. Ὁ χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῶν μεγάλων πατέρων τῆς ἐκκλησίας μας. Μανάδες ἓνα παιδὶ σᾶς ἀναθρέψατε. Θὰ εἶναι τὸ παιδὶ τὸ μνημόσουνόν σας. Μνημόσουνον. Φροντίστε νὰ πυκνώσωμεν τὰς τάξεις τῆ φάλαγγα τῶν ἱεραρχῶν. Καὶ εἶθε οἱ τρεῖς ἱεράρχαι, δία πρεσβειῶν τῶν ἀγίων τους μητέρων, τῶν τριῶν μητέρων. Τῆς ἀγίας Ἀνθούσης, Νόννας καὶ Ἐμμελείας, εἶθε ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ ἡρωας εἰς τὸ μαρτυρικόν μας ἔθνος. Ἀμήν.